

DOM ZÜMINDE N

DOMZUMINDEN

Geschiedenis
ontdekken

Inleiding	7
Rondleiding	
Plattegrond	9
1. Westelijke vleugel	10
2. Kerkbeuk	12
3. Maaswerkraam	14
4. Mindener kruis	16
5. Altarruimte	18
6. Gouden tafel	20
7. H. Sophie	22
8. Apostelfries	24
9. Fresco	26
10. Maanvijnzelmadonna	28
11. Emerentia-groep	30
12. Schorlemer-altaar	32
13. Pieta	34
14. Consolfiguren	36
15. Orgel	38
16. Aanbiddingskapel	40
Geschiedenis	
1. De dom en de stad – 1200 jaar geschiedenis	42
2. De Karolingische dom	44
3. De Ottonische dom	46
4. De Salische en Staufische dom	48
5. De romaans-gotische dom	50
6. De barokke dom	52
7. Vernietiging en wederopbouw	54
8. Werner March	56
9. De huidige dom	58
10. Kruisboog	60
11. Klokken	62
12. Een kerkkruis boven de stad	64
13. Klooster en kerk St. Mauritius	66
Domschat	68
Pelgrimsroute Sigwardsweg	74
Colofon	78

De kathedraal van Minden is een van de mooiste vroeggotische hallenkerken in Duitsland.

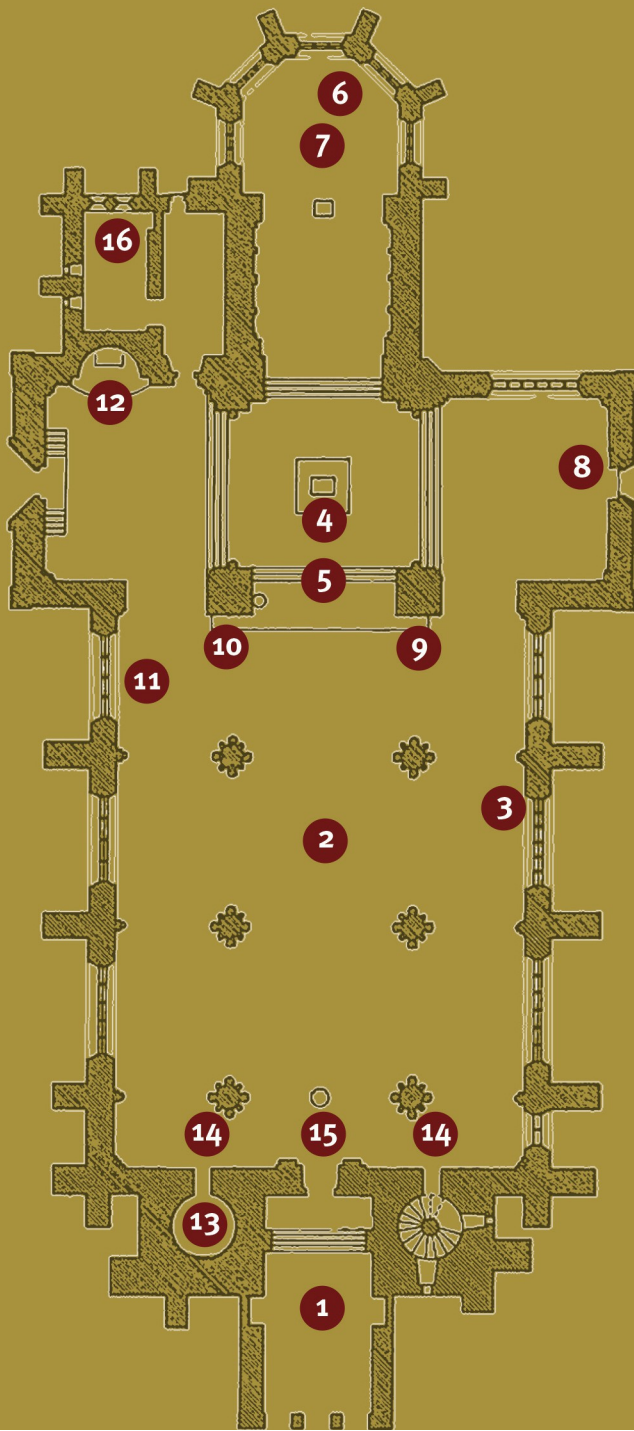
Na voltooiing van de bouwwerkzaamheden rond 1350 bleef de dom 600 jaar lang grotendeels ongewijzigd, totdat hij op 28 maart 1945 bij het bombardement van Minden door de geallieerde strijdkrachten bijna volledig werd verwoest.

In de jaren vijftig werd de kathedraal met de grootste zorg herbouwd. In 1957 kon de kathedraal opnieuw worden ingewijd.

Maar pas na de herbouw van de kruiselingse toren in 2011 waren de wederopbouwwerkzaamheden voltooid.

De Domschatz Minden, op slechts enkele meters afstand van de kathedraal, toont getuigenissen van christelijke kunst uit elf eeuwen. Daaronder bevinden zich het beroemde Mindener kruis uit 1120 (een kopie is te zien in het kruis van de kathedraal), relikwieën en liturgische voorwerpen.

zien in de kruising van de dom), relikwieën en liturgische

PLATTEGROND

De kunstgeschiedenis omschrijft de dom van Minden als een 'vroeggotische hallenkerk'.

De vroeggotiek volgde vanaf het midden van de 12e eeuw op de romaanse stijl en verspreidde zich vanuit Frankrijk binnen enkele decennia over het christelijke Europa. Deze stijl kenmerkt zich door de ontwikkeling van spitsbogen en kruisribgewelven, waardoor het mogelijk werd om hogere en grotere kerken te bouwen dan in de romaanse bouwstijl mogelijk was.

De kerken hebben een indrukwekkende en uitnodigende uitstraling, niet ambitieus en naar de hemel reikend zoals de kathedralen van de hooggotiek in de 14e eeuw. Omdat bij een hallenkerk de zijbeuken even hoog zijn als het middenschip, ontstaat een uniforme, gesloten ruimte. Dit type gebouw is typerend voor de vroeggotiek in Duitsland.

RONDLEIDING

1. Westgebouw (p. 10)
2. Kerkbeuk (p. 12)
3. Maaswerkvenster (p. 14)
4. Mindener kruis (p. 16)
5. Altarruimte (p. 18)
6. Gouden tafel (p. 20)
7. H. Sophie (p. 22)
8. Apostelfries (p. 24)
9. Fresco (p. 26)
10. Maanvijzelmadonna (p. 28)
11. Emerentia-groep (p. 30)
12. Schorlemer-altaar (p. 32)
13. Pieta (p. 34)
14. Consolfiguren (p. 36)
15. Orgel (p. 38)
16. Aanbiddingskapel (p. 40)

Westbouw (Saksische dwarsbalk)

Kerken worden meestal in oost-westelijke richting gebouwd. In het oosten komt de zon op: "Ex oriente lux" = "Uit het oosten komt het licht". Licht is het symbool voor Jezus Christus, die over zichzelf zegt: "Ik ben het licht van de wereld." Daarom staat het altaar in het oosten van de kerk, hier vindt de eredienst plaats, hier bevindt zich ook de zetel van de bisschop of de voorganger.

In het westen gaat de zon onder. De nacht, het donker, wordt geassocieerd met het kwaad, dat men moet afweren en waartegen men bescherming vindt in de kerk. Vandaar de ingang in het westen en de massieve bouwstijl van de westgevel. Vroeger stond hier een kapel gewijd aan de aartsengel Michaël. Deze strijder voor God en de kerk moest de mensen beschermen tegen de krachten van het kwaad, die volgens de toenmalige opvattingen altijd vanuit het westen uit de duisternis kwamen.

De westelijke bouw had echter ook een praktische betekenis: In tijden van oorlog vluchtten de inwoners van Minden naar dit gebouw om er bescherming te zoeken.

Kathedraal met kerkvlaggen tijdens de paastijd. De rouwband werd opgehangen na de dood van paus Franciscus op de tweede paasdag van 2025.

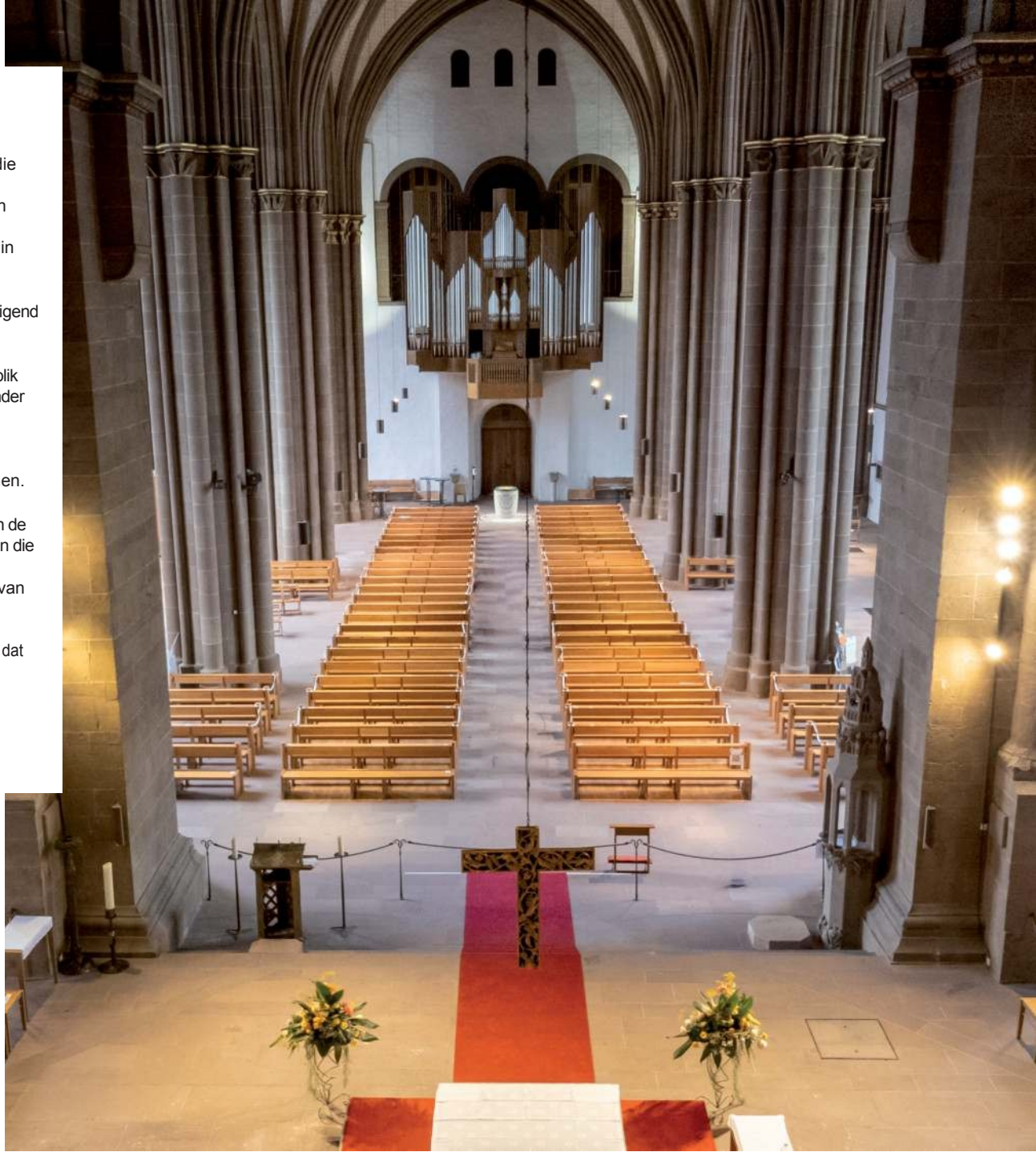

Kerkbeuk

Nadat de bezoekers de massieve westelijke bouw, die als een bolwerk lijkt, zijn gepasseerd, komen ze in een andere architecturale wereld terecht: het schip opent zich in harmonie en helderheid die verbazing wekken. Het werkt tegelijkertijd uitnodigend en ontzagwekkend.

Twee rijen zuilen leiden de blik naar voren naar het altaar, zonder dat deze door figuren wordt afgeleid. Door de gekleurde ramen stroomt warm licht de allesomvattende ruimte binnen.

Er zit nog geen 150 jaar tussen de bouw van het westelijke deel en die van het schip. Terwijl het westelijke deel van de dom van Minden uit de tijd rond 1150 stamt en in romaanse stijl is gebouwd, behoort het schip, dat tussen 1267 en 1290 werd gebouwd, tot de toen opkomende gotische stijl.

Maaswerkramen

Een van de meest indrukwekkende elementen van de dom van Minden zijn de traceringsramen.

Het filigrane steenhouwwerk van de zes ramen in het hoofdschip behoort tot de hoogtepunten van de Europese sacrale architectuur.

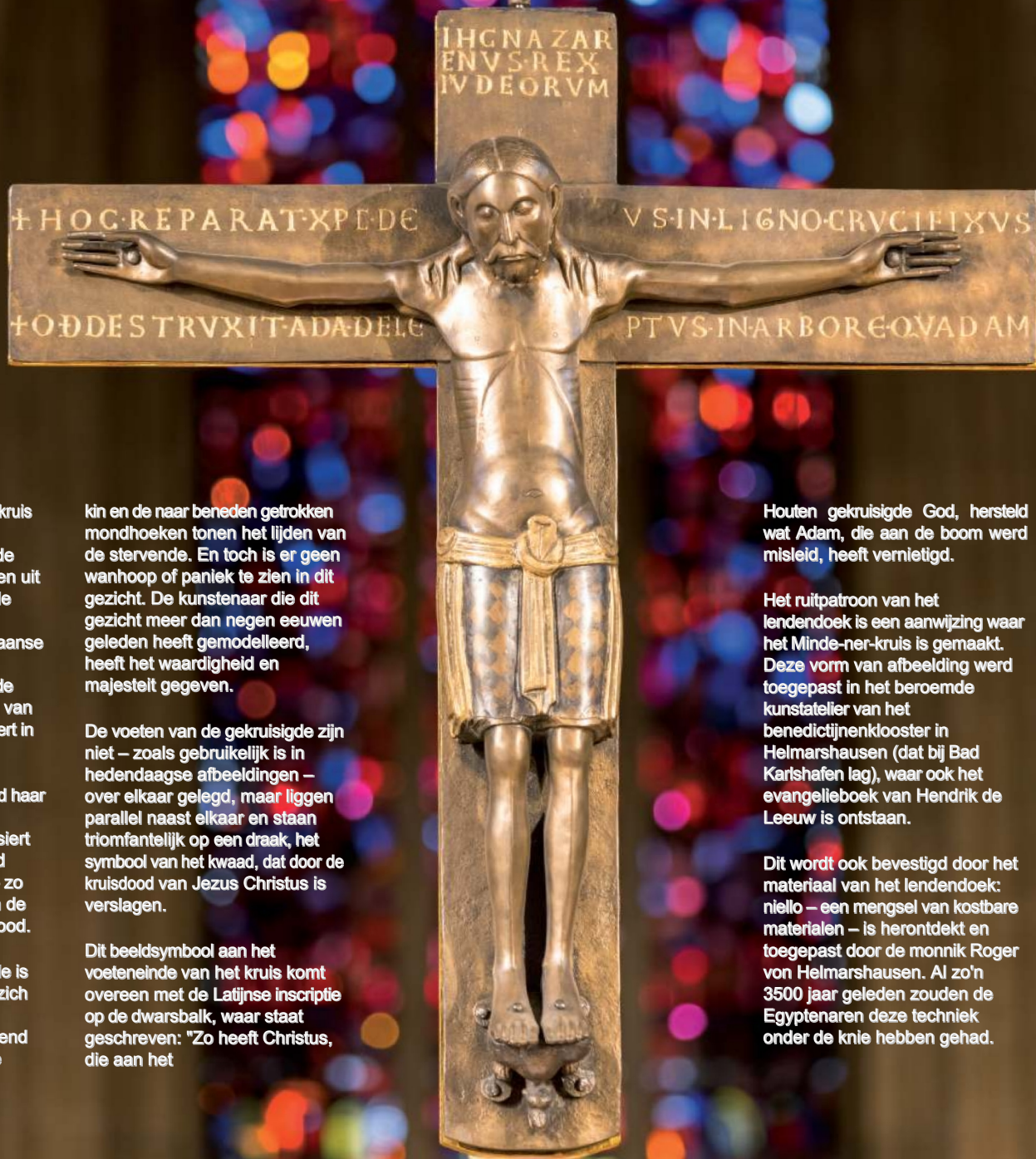
Deze bouwstijl, waarbij het licht – een symbool voor God – het interieur binnenkomt, werd rond 1140 in Saint Denis ontwikkeld. De bouwmeesters van de in Frankrijk ontstane kathedraal wedijverden om de mooiste kerk van het land te bouwen.

Aanvankelijk waren dergelijke ramen nog erg eenvoudig, maar slechts enkele decennia later, van 1270 tot 1290, brachten de bouwmeesters van de dom in Minden deze vorm van raamontwerp tot volmaaktheid.

Elk van de ramen van de dom van Minden heeft een andere structuur: op vier tot zes naast elkaar liggende banen – lancetvensters genaamd – zijn verschillend vormgegeven ringen aangebracht, die van binnenuit als rozen stralen.

Om de buitengewone artistieke prestatie van de tracerage-ramen echt te kunnen waarderen, is het aan te raden om vanaf de Kreuzhof naar de zuidkant van de dom te kijken.

Kruis van Minden

Het 1,19 meter hoge bronzen kruis werd vermoedelijk in 1120 vervaardigd en is een van de oudste grote bronzen kruisen uit de geschiedenis. Zoals in de kunst

Zoals gebruikelijk in de romaanse kunst wordt Christus niet afgebeeld als een vernederde lijdende figuur – de Christus van het kruis van Minden triomfeert in zijn lijden: zijn armen zijn horizontaal uitgestrekt, zijn tot aan de schouders golvend haar en de baard zijn zorgvuldig gekamd. Geen zijwond ontsiert het lichaam en op het hoofd drukt geen doornenkroon – zo wordt Christus afgebeeld in de overgang van leven naar dood.

Het hoofd van de gekruisigde is lichtjes gebogen en wendt zich naar de toeschouwer. De gezichtsuitdrukking is getekend door de dood – de ogen, de terugwijkende

kin en de naar beneden getrokken mondhoeken tonen het lijden van de stervende. En toch is er geen wanhoop of paniek te zien in dit gezicht. De kunstenaar die dit gezicht meer dan negen eeuwen geleden heeft gemodelleerd, heeft het waardigheid en majestelt gegeven.

De voeten van de gekruisigde zijn niet – zoals gebruikelijk is in hedendaagse afbeeldingen – over elkaar gelegd, maar liggen parallel naast elkaar en staan triomfantelijk op een draak, het symbool van het kwaad, dat door de kruisdood van Jezus Christus is verslagen.

Dit beeldsymbool aan het voeteneinde van het kruis komt overeen met de Latijnse inscriptie op de dwarsbalk, waar staat geschreven: "Zo heeft Christus, die aan het

Houten gekruisigde God, hersteld wat Adam, die aan de boom werd misleid, heeft vernietigd.

Het ruitpatroon van het lendendoek is een aanwijzing waar het Minde-ner-kruis is gemaakt. Deze vorm van afbeelding werd toegepast in het beroemde kunstatelier van het benedictijnenklooster in Helmarshausen (dat bij Bad Karlshafen lag), waar ook het evangelieboek van Hendrik de Leeuw is ontstaan.

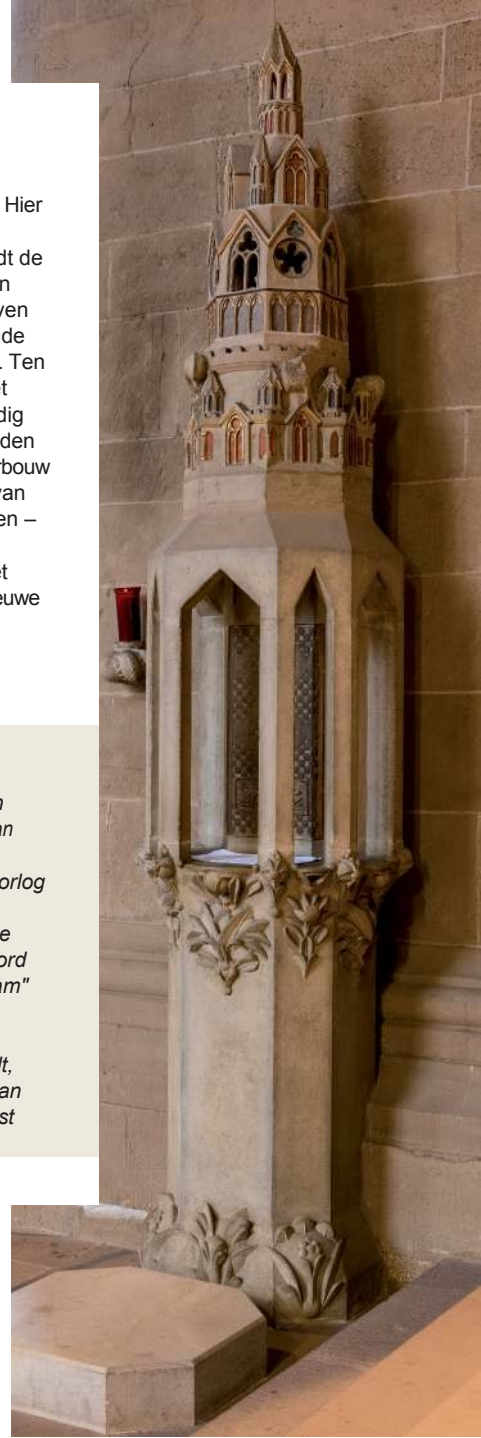
Dit wordt ook bevestigd door het materiaal van het lendendoek: niello – een mengsel van kostbare materialen – is herontdekt en toegepast door de monnik Roger von Helmarshausen. Al zo'n 3500 jaar geleden zouden de Egyptenaren deze techniek onder de knie hebben gehad.

Altarruimte en hoogkoor

Het middelpunt van elke katholieke kerk is het altaar. Hier wordt de eucharistie, het avondmaal, gevierd en wordt de dood en wederopstanding van Jezus Christus herdacht. Boven het altaar hangt het beroemde kruis van Minden (p. 16/17). Ten oosten van het altaar ligt het hoogkoor, dat in 2025 volledig opnieuw is ingericht. De gouden tafel kreeg een nieuwe onderbouw met een nis voor de schrijn van de heilige Sophia van Minden – de ijskoude heilige 'Kalte Sophie'. Daarnaast werd het hoogkoor aangevuld met nieuwe koorstoelen en een nieuwe doopvont.

Voor de linkerzuil staat een tabernakel in de vorm van een kleine kerk, die is gemaakt van puin van de kathedraal die tijdens de Tweede Wereldoorlog werd verwoest. Het is een bewaarplaats voor de heilige hosties, die volgens het woord van Jezus "Dit is mijn lichaam" worden beschouwd als het lichaam van Christus. Het 'eeuwige licht' dat hier brandt, duidt op de aanwezigheid van God, waardoor gelovigen juist hier graag bidden.

Gouden paneel

Dit vleugelaltaar is een replica van het middeleeuwse houtsnijwerkaltaar uit het begin van de 15e eeuw. Het origineel, dat nu in het Bode-Museum in Berlijn te zien is, heeft 450 jaar in de apsis gestaan, de halfronde aanbouw aan de oostelijke uiteinde van de dom.

Pas in 1656 verving de domgemeente, waarschijnlijk geïnspireerd door de barokke tijdgeest, dit romaans-gotische

altaar door een 'modern' barokaltaar. Omdat dit in maart 1945 door de bommen was verwoest, ontstond in 1999, toen het 1200-jarig bestaan van het voormalige bisdom Minden werd gevierd, het idee om het oude altaar – vanwege zijn gouden omlijsting

'Gouden Tafel' genoemd – door beeldhouwers uit Zuid-Tirol opnieuw te laten snijden.

In de ronde mandorla van het gebeeldhouwde altaar zitten Maria en haar zoon Christus naast elkaar op

een bank. Christus heeft zijn moeder een kroon op het hoofd gezet. In de krans bevinden zich engelenkoren met middeleeuwse muziekinstrumenten, die zeer gedetailleerd zijn.

De kroning van Maria was in de middeleeuwen een veelvoorkomend artistiek motief. Deze scène moest het doel van de mens, zijn volmaaktheid bij God en zijn koninklijke waardigheid uitdrukken.

De predella waarop het vleugelaltaar is geplaatst, is rond 1220 ontstaan. Het kistachtige bouwwerk is meerdere malen veranderd en had waarschijnlijk de vorm van een relikwieenkast. Veel van de originele kleine figuren zijn niet meer aanwezig en zijn door Zuid-Tirolse beeldhouwers nagebouwd. Ze zouden onder andere de bisschoppen van het bisdom Minden sinds de 9e eeuw voorstellen.

Heilige Sophia

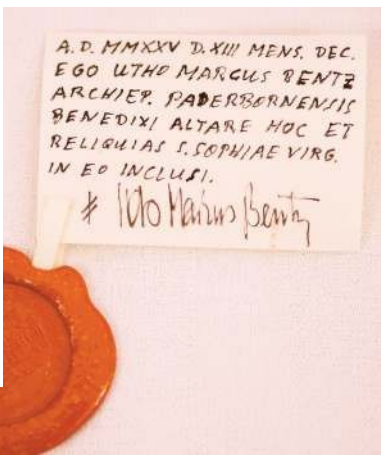
Sophia van Minden (vermoedelijk identiek aan Sophia van Rome) was een vroegchristelijke martelares, geboren rond 304, die in de vierde eeuw waarschijnlijk tijdens de christenvervolging door Diocletianus stierf. De precieze aard en het tijdstip van haar martelaarschap zijn niet meer te achterhalen.

De relikwieën werden aan het begin van de 9e eeuw, ten tijde van Karel de Grote, naar Minden overgebracht. Hier wordt zij vereerd als bloedgetuige (Duitse vertaling voor martelares) voor Christus. Haar gedenkdag wordt op 3 september gevierd.

De heilige Sophia, ook wel "Kalte Sophie" genoemd, wordt aangeroepen tegen late vorst en voor een goede oogst, omdat ze tot de vijf ijsheiligen wordt gerekend. Ze is op 15 mei de laatste in de reeks van ijsheiligen. Volgens een boerenwijsheid ('Plant nooit voor Kalte Sophie') wordt het milde lenteweer pas stabiel na afloop van 'Kalte Sophie'.

De beenderen van de heilige Sophia, die gedeeltelijk met kleurrijke stoffen zijn omwikkeld, worden bewaard in de kathedraal van München. Sophia wordt bewaard in een schrijn die in 2025 door de architecte Ines Gruß uit Nettelal is ontworpen en zich in de onderbouw van de Gouden Tafel bevindt.

De schrijn is vervaardigd door de goudsmiden van het traditionele bedrijf Juwelier Laufer uit Minden.

Apostelfries

In een lange rij worden 14 personen afgebeeld – in het midden Christus en Maria, vervolgens de apostelen en helemaal rechts Gorgonius, de beschermheilige van de dom van Minden.

Naast Christus en Maria zitten de apostel Petrus (herkenbaar aan de sleutel in zijn hand) en de kale apostel Paulus op tronen, terwijl de andere tien apostelen (Judas ontbreekt!) staand en lopend zijn afgebeeld.

Door hun lichaamshouding en voetpositie laten ze zien dat ze op het punt staan te vertrekken: "Ga de hele wereld in en verkondig het evangelie aan alle schepselen", zo staat er geschreven. in het Evangelie van Marcus. Deze opdracht wordt gesymboliseerd door het feit dat elk van de apostelen de Bijbel in zijn hand houdt.

Opvallend is de artistieke bewerking van de apostelfries: sommige figuren draaien naar rechts, andere naar links, elk houdt de Bijbel anders vast, de personen verschillen in gezichtsuitdrukking, in hun kapsel of in de plooien van hun gewaad.

Dit alles wekt bij de toeschouwer het gevoel van beweging op. Het is de verdienste van de onbekende

kunstenaar dat de reliëffiguren geenszins verstard zijn, maar lijken te leven.

Vroeger waren de figuren kleurrijk beschilderd. Boven hen uitsteken sierlijke baldakijnen als uitdrukking van hun heiligheid.

De apostelfries maakte in de middeleeuwen deel uit van het 'lettner', dat tussen de twee voorste kruisingspijlers liep en het altaargedeelte, dus het ruimte van de priesters, van die van het gelovige volk.

Na de verwijdering van deze scheidingswand (1833) werd dit opmerkelijke kunstwerk eerst in de voorhal (het paradijs) van de dom geplaatst. Tegenwoordig is de fries te zien boven de ingang in het zuidelijke dwarsschip.

Fresco

Op de rechter kruisingspilaar zijn de fresco's uit circa 1280 opmerkelijk: een afbeelding van Maria en de voorstelling van acht heiligen die belangrijk zijn voor het bisdom Minden, waaronder een van de oudste afbeeldingen van de heilige Franciscus van Assisi (overleden in 1226) ten noorden van de Alpen.

Zoals bij elke fresco werden de kleuren op het verse pleisterwerk aangebracht (fresco = vers), waardoor ze onlosmakelijk met het metselwerk verbonden raakten. De fresco is de oudste en grootste kerkfresco van Westfalen en diende als altaarstuk.

Druivenmadonna

Op de linker kruisingspilaar valt een expressieve madonnastatuur op tegen een kleurrijk tapijtnornament dat op de pilaar is geschilderd.

Het gotische Mariabeeld uit het einde van de 15e eeuw stond oorspronkelijk centraal in een Maria-altaar, dat bij de brand van de dom in 1945 grotendeels werd verwoest.

Na de restauratie straalt het beeld, dat ook wel de halvemaan- of druivenmadonna wordt genoemd, in blauwe glans. De druiventros in haar hand kan worden geïnterpreteerd als een verwijzing naar de eucharistie.

Emerentia-groep

Deze sculptuur uit 1520 is een zeldzaamheid, omdat hij niet alleen drie generaties (Anna met Jezus en Maria) omvat, wat in de kunstgeschiedenis vaak voorkomt, maar vier. Dit moet de overdracht van het geloof uitdrukken.

Naast het Jezuskind, dat helaas in de 19e eeuw verloren is gegaan, de moeder Maria en de grootmoeder Anna, wordt ook Anna's moeder Emerentia afgebeeld. De beeldengroep dankt zijn naam aan haar, de legendarische overgrootmoeder van Jezus.

Maria wordt vanwege haar maagdelijkheid afgebeeld met open haar, terwijl de twee andere vrouwen een hoofddoek dragen. Moeder Anna houdt een open boek in haar hand, waaruit ze het kind heeft voorgelezen.

Het opmerkelijke beeldhouwwerk van lindehout, waarvan de kleurlaag bewaard is gebleven, voegt de vier generaties met de weelderige plooien van hun kleding samen tot een geheel.

De blik van de drie vrouwen is bezorgd gericht op het kind dat het middelpunt van de scène vormt.

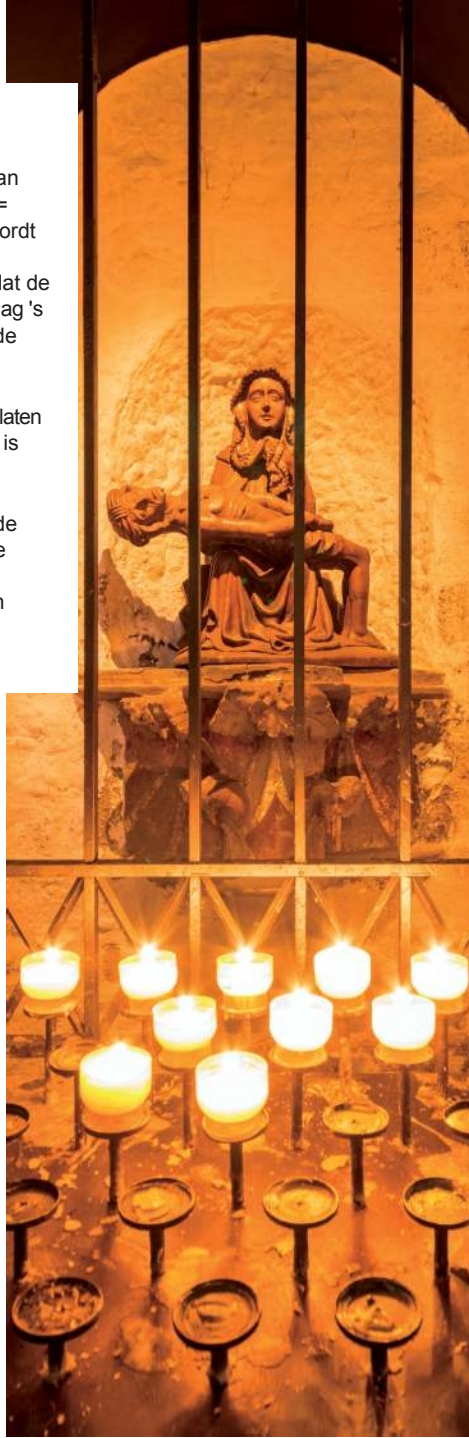
[illegible]

Pieta

De naam van dit beeld komt van het Latijnse woord 'pietatis' = leed, medelijden. Daarom wordt het ook Maria in leed of Vesperbeeld genoemd, omdat de kruisafneming op Goede Vrijdag 's avonds plaatsvond (tijd van de vespers).

De brandende kaarsen hier laten zien dat het een favoriete plek is voor mensen om te bidden.

De Pietà in de Mariakapel in de noordelijke westtoren van de dom werd rond 1420 uit eikenhout vervaardigd in een werkplaats in Minden.

Consolfiguren

Aan de westelijke muur links en rechts hoog boven het orgel zijn onder de halve zuilen twee consolfiguren te zien, die rond 1260 zijn gemaakt.

Links, aan de zuidkant, is het een mens die vastgebonden is in de structuur van de eiken- en acanthusbladeren van de zuil en bijna verpletterd wordt. Hij kan niet meer rechtop staan, heeft zijn mond open om te schreeuwen, zijn voorhoofd gefronst en het lijkt alsof hij wil vluchten. Een wanhopig mens die de last van de zuil of het leven niet meer kan dragen.

Rechts daarentegen is een jong meisje te zien, een kind, vrijstaand, bijna dansend, glimlachend, met een rode, met sterren bezaaide mantel. Zij vertegenwoordigt de verlost, gelukkige mens te midden van een paradijselijke wereld, waarnaar het rijke vergulde gebladerte verwijst.

Orgel

Tot aan de verwoesting in het voorjaar van 1945 beschikte de dom over orgels van gerenommeerde orgelbouwers (Scherer, Klais), maar na de wederopbouw moest men bijna vier decennia genoegen nemen met een instrument dat was geïnstalleerd in de noordelijke zijbeuk en aan de achterwand van het balkon (keizerloge) geïnstalleerd was, dat al heel vroeg qua klank en techniek ontoereikend bleek te zijn. Pas kort voor Kerstmis 1996 kon de gemeente de inwijding van een nieuw orgel vieren

, waarvan de bouw financieel mogelijk werd gemaakt door de Dombau-Verein Minden.

Om het weelderige, door iedereen geprezen instrument van de Zwitserse orgelbouwer Kuhn, bestaande uit vijf delen met 62 klinkende registers (4388 pijpen), zo slank en elegant mogelijk te maken, werden het zwelwerk, de horizontale trompetten (Chama-den) en het grote pedaal in de vrije ruimte van de keizerloge ondergebracht, terwijl het hoofd- en bovenwerk en het kleine pedaal

door middel van een driedelige betonnen uitkragende constructie voor de westelijke muur, die als het ware op de pilaren van het hoofdportaal rust.

Het klankconcept volgde de wens voor een orgel dat was gebaseerd op het romantisch-symfonische orgeltype van Franse makelij en rekening hield met de kathedraalachtige akoestiek van de dom.

Het is de taak van een orgel om door zijn klank de pracht van kerkelijke ceremonies te vergroten

en de harten tot God te verheffen – zoals het Tweede Vaticaans Concilie (1962-65) uiteenzet.

In de vroege kerk was alle instrumentale muziek verboden, zoals dat vandaag de dag nog steeds het geval is in de orthodoxe oosterse kerken. Het eerste orgel in een katholieke kerk werd in 812 in Aken gedocumenteerd. De oudste schriftelijke vermelding van een orgel in de dom van Minden dateert uit het jaar 1274.

Het uitgebreide muziekvideo-project "MINDEN CATHEDRAL" biedt een bijzonder kijkje op het hoofdorgel en de dom van Minden. "MINDEN CATHEDRAL" van de Dombau-Verein Minden een bijzondere blik op het hoofdorgel en de kathedraal van Minden. De video's zijn te bekijken op www.minden-cathedral.de en op het platform YouTube onder www.youtube.com/@MindenCathedral.

Aanbiddingskapel

De aanbiddingskapel in de dom van Minden werd in december 2009 ingericht in de voormalige sacristie van de kathedraal. Ze werd ingewijd als sacramentenkapel. In het nieuwe altaar werden relikwieën van de zalige Pauline van Mallinckrodt, stichtster van de 'Zusters van de Christelijke Liefde', die in Minden werd geboren, en van de zalige bisschop Clemens August Graf von Galen. Von Galen werd vooral bekend door zijn publieke optreden tegen de "vernietiging van levens die niet levenswaardig waren" in de tijd van het nationaalsocialisme.

De kapel dient als een ruimtelijke enclave voor eucharistische aanbidding. Ze werd gecreëerd om gebed, stilte en persoonlijke devotie mogelijk te maken – weg van het liturgische centrum van het hoofdaltaar in de kruising van de dom.

Met haar rustige sfeer wil de kapel de werkelijke aanwezigheid van Christus in de hostie benadrukken.

en eucharistische verering in een geconcentreerde omgeving bevorderen. De sfeer past bij de reputatie van de kathedraal van Minden als 'de meest devote kathedraal' in Westfalen.

Relikwieën en relikwieënstèle, waarin de in de dom gevonden relikwieën worden bewaard. Open tabernakel, waarin de monstrans met de hostie staat (r.).

DE DOM EN DE STAD – 1200 JAAR GESCHIEDENIS

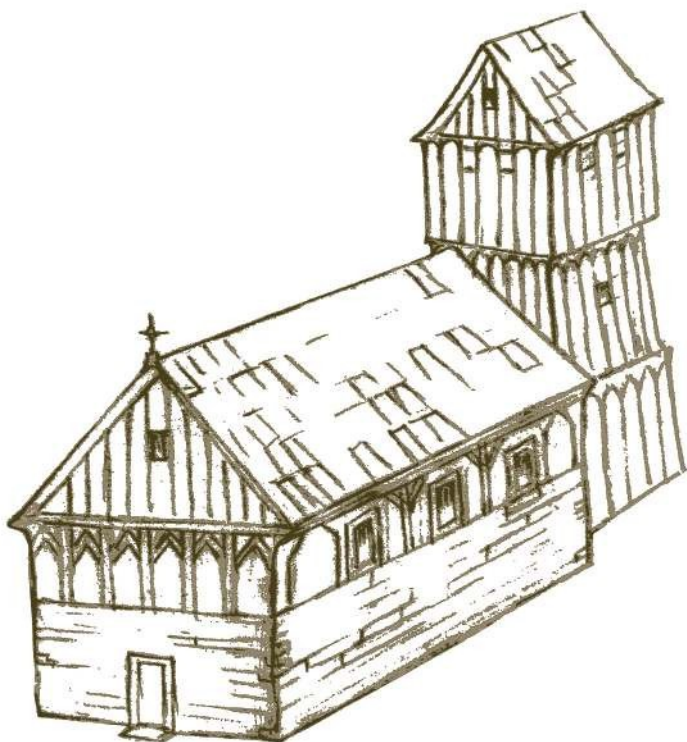
De geschiedenis van Minden en de geschiedenis van de dom zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. In 798 wordt de stad Minden voor het eerst genoemd als de plaats waar keizer Karel de Grote met zijn leger zijn kamp opsloeg.

Toen met de dood van hertog Widukind in 785 de Saksische oorlogen van Karel ten einde liepen, liet hij op strategisch belangrijke plaatsen missiekerken bouwen, waaruit rond 800 bisdommen ontstonden. In Minden, waar aan de Weser-doorwaadbare plaats en het kruispunt van belangrijke handels- en legerwegen al een vissersnederzetting zou hebben gelegen, was het Erkanbert, een monnik uit Fulda, die hier een kerk bouwde – de latere dom. Erkanbert (Herkumbert) wordt beschouwd als de eerste bisschop van het bisdom Minden.

Tot aan de Dertigjarige Oorlog kenden de stad en het bisdom Minden een bloeiende, zij het bewogen geschiedenis met in totaal 60 bisschoppen.

Door de Reformatie werd het bisdom Minden overwegend protestants (het aandeel katholieken bedraagt vandaag ongeveer tien procent). Sinds de Vrede van Westfalen in 1648 had het geen bisschop meer en werd het in 1821 opgeheven. Hoewel het geen kathedraal, d.w.z. bisschopskerk meer is, is de katholieke dom de kern van de stad gebleven.

De Karolingische dom (803-947)

Toen paus Leo III in 799 naar Paderborn reisde om daar de Frankische koning Karel uit het geslacht van de Karolingen te ontmoeten, werd een van de meest ingrijpende ontwikkelingen in de geschiedenis in gang gezet.

Met de steun van de katholieke kerk verenigde en bevrijdde de charismatische Karel de Grote (748-814) het toen intern verscheurde Europa.

Europa werd een christelijk continent, waardoor het positieve mensbeeld van de Bijbel – ondanks alle dwalingen in de latere geschiedenis – tot een kernthema van de Europese cultuur kon worden.

Om het geloof te verspreiden liet Karel bisdommen stichten. Minden was zo'n bisschopsstad. Het centrum ervan werd vanaf het begin gevormd door de dom. Het altaar ervan werd gebouwd boven een verzegelde bron. Volgens de overlevering was dit een heidens heiligdom.

CHRONOLOGIE

799_Oprichting van het bisdom Minden. De oudste vermelding van de nederzetting dateert uit het jaar 798.

Rond 800_Bouw van een missiekerk in de vorm van een houten zaalkerk.

25 december 800_Kroning van Karel de Grote tot keizer in Rome.

803-813_Bisschop Erkanbert uit Fulda legt de organisatorische basis voor het bisdom Minden, dat tot 1648 zou blijven bestaan.

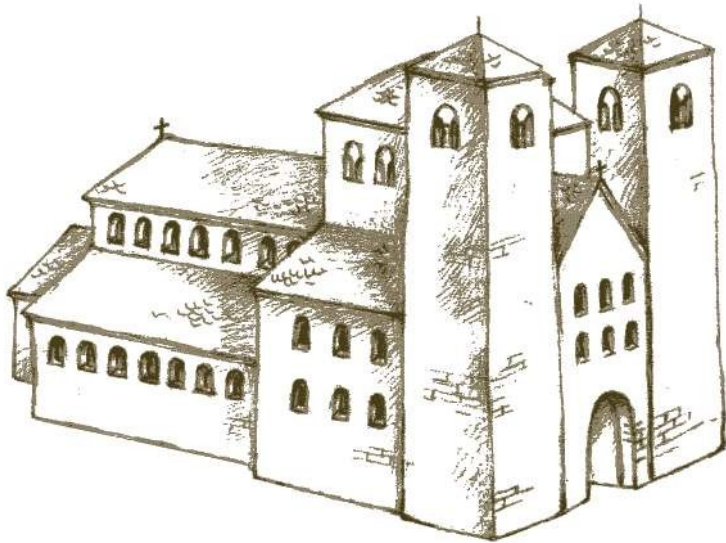
843_In het "Verdrag van Verdun" wordt het rijk van Karel de Grote verdeeld onder zijn drie kleinzonen, wat in de hoge middeleeuwen leidde tot het ontstaan van Duitsland en Frankrijk.

Omstreeks 860_Waarschijnlijk ontstond in deze periode de eerste kathedraal van steen: de dom van Minden.

919_Verkiezing van Hendrik de Vogelaar tot koning van Oost-Franken en stichting van de Ottonische dynastie.

947_De dom van Minden wordt waarschijnlijk door een brand verwoest. De wederopbouw duurde slechts vijf jaar. In 952 wijdde bisschop Helmward de dom opnieuw in.

De Ottonische dom (952-1062)

In deze jaren, waarin de dom het hart van Minden was, ontwikkelde de stad zich tot een belangrijk politiek, geestelijk en cultureel centrum.

Tot 1024 zat in deze periode het Ottonische keizerlijke huis op de Duitse keizerstroon, dat zijn macht meer dan ooit tevoren op de kerk steunden, wat een versterking van de juridische positie van veel bisschoppen en abten tot gevolg had.

Ook voor de bisschoppen van Minden betekende dit een enorme winst aan invloed en macht. Ze kregen de rechtsstatus van vorsten en oefenden de rechtspraak uit in de stad en het bisdom.

In 977 kreeg Minden het markt-, munt- en douanerecht. Dit was het startschot voor een economisch bloeiend Minden.

CHRONOLOGIE

936-973_Keizer Otto de Grote organiseert het rijk met behulp van de kerk ("rijkskerksysteem").

952_De heilige Gorgonius wordt de beschermheilige van de net ingewijde nieuwe dom.

961_Otto de Grote verleent bisschop Landward van Minden immuniteit (vrijstelling van elke vreemde rechtspraak).

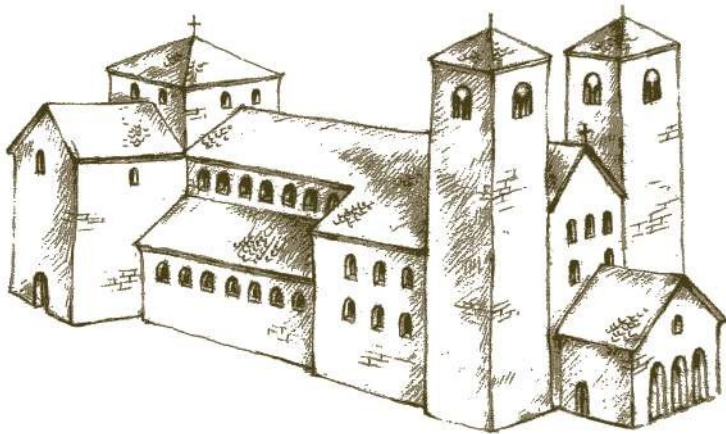
om 1000_De hervorming in het klooster van Cluny richtte zich tegen de verwereldlijking van de geestelijkheid, wat al snel ook het keizerlijke kerksysteem ter discussie stelde.

1024_Keizer Conrad II bezoekt Minden en viert hier Kerstmis. In 1030 en 1033 volgen nog meer bezoeken van de keizer.

1039-1056_Keizer Hendrik III bezoekt de stad – zelfs drie keer.

1062_De Ottonische dom wordt door een brand verwoest.

De Salische en Staufische dom (1072-1230)

In die tijd, toen het geslacht van de Salier op de keizerstroon zat, bereikte de westerse kerk haar glorieuze hoogtepunt, wat ook het culturele leven in het bisdom Minden bevruchtte. Enkele van de kostbaarste kunstwerken – vandaag te zien in de nabijgelegen Domschatz Minden – ontstonden in deze periode: het Mindener kruis, de relikwieënkist van St. Petri en het armrelikwie van de heilige Margaretha.

Twee basisthema's domineerden het politieke leven: de investituurstrijd, het conflict in de middeleeuwen tussen de geestelijke macht, de kerk, en de wereldlijke macht, de keizers en koningen, ontstond rond de vraag of de keizer het recht had om bisschoppen en abten te benoemen en verstoorde voor altijd de eenheid van geestelijke en wereldlijke macht.

Het tweede thema was het massale fenomeen van de kruistochten: op bevel van de paus begaven de elites van Europa zich op een avontuurlijke reis naar het Heilige Land. Uiteindelijk waren deze kruistochten door de kerk gesanctioneerde oorlogen met strategische, religieuze en economische motieven.

CHRONOLOGIE

1062_Heinrich IV viert Pinksteren in Minden, waar een brand uitbreekt die de stad en de domkathedraal in de as legt.

1071 _Inwijding van de herbouwde, uitgebreide dom door bisschop Eilbert.

1077_Heinrich IV's gang naar Canossa en hoogtepunt van de investituurstrijd. Een conflict tussen de Salieën en het hervormingsgezinde pausdom over de verhouding tussen geestelijke en wereldlijke macht.

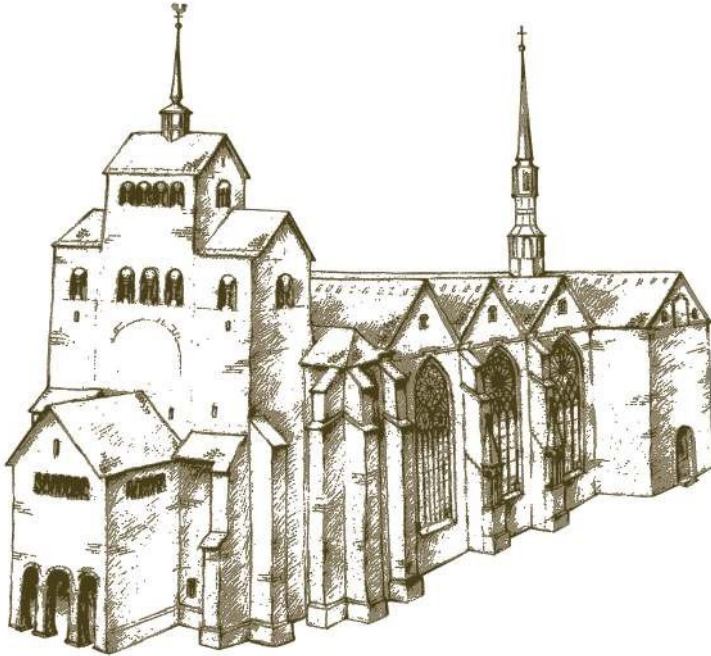
1095_Kruistochtpreek van paus Urbanus II.

1140_De kerken St. Marien en St. Martini in Minden worden gebouwd met een gewelfd middenschip en dwarsschip.

1122_Het Concordaat van Worms betekent in ieder geval een gedeeltelijke beslechting van het geschil tussen de paus en de keizer.

1150_De westelijke bouw van de dom krijgt zijn huidige vorm door het middenstuk tussen de twee torens te verhogen.

De romaans-gotische dom (1230/70-1656)

Het aanzien van de kerk in de 12e en 13e eeuw kwam tot uiting in de gotische bouwstijl.

Ontwikkeld door Franse bouwmeesters, bundelden de steden van Europa al hun krachten en bouwden ze in vaak generaties durende bouwwerkzaamheden gotische kathedralen.

Rond 1230 begon men in Minden met de renovatie van de romaanse basiliek, toen de nieuwe bouwstijl bekend werd. Vanaf ongeveer 1267 werd het schip van de dom van Minden verbouwd tot een vroeggotische hallenkerk. Men was hier zo innovatief, bijvoorbeeld in het ontwerp van de traceringsramen, dat Minden een voorbeeld werd voor andere vroeggotische kerken in Duitsland. Nog steeds geldt de kathedraal van Minden als een van de mooiste vroeggotische hallenkerken in Duitsland.

De 14e en 15e eeuw worden gekenmerkt door de verwereldlijking van de katholieke kerk, waardoor deze – in Minden en overal in Europa – haar culturele leidende functie ten minste gedeeltelijk verloor; de gevolgen waren de Reformatie en 30 jaar godsdienstoorlog.

CHRONOLOGIE

1230_Start van de bouw van de laat-romaanse dom met apsis, vierkant koor en dwarsschip.

1250_Na een bouwstop werd verder gebouwd in de nieuwe gotische bouwstijl.

1270-1290_Bouw van de vroeggotische hal van de dom.

1350-1370_Het romaanse koor wordt vervangen door een hooggotisch, achthoekig bouwwerk, maar het romaanse westgebouw blijft om economische redenen bestaan.

1484_Een verwoestende pest woedt in Minden – vanuit hedendaags perspectief een straf van God voor het morele verval van de kerk.

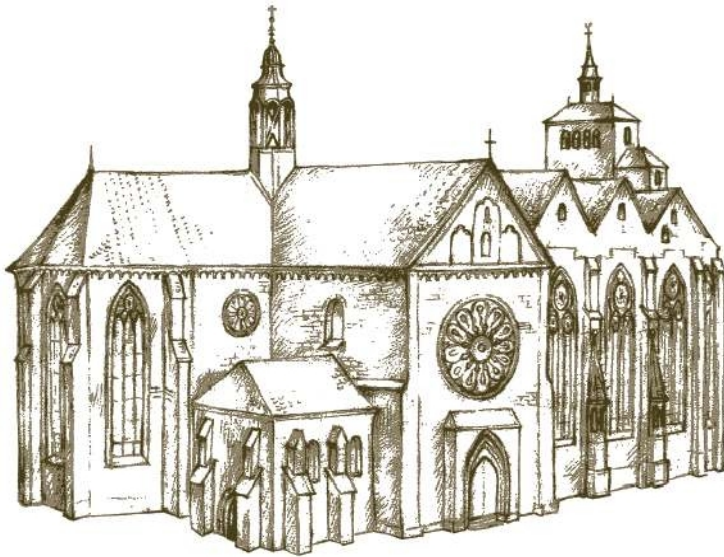
1517_De publicatie van Luthers stellingen leidt tot de Reformatie, en na twaalf jaar bereikt de vonk van het nieuwe denken ook Minden.

1618-1648_Dertigjarige Oorlog.

1634_De protestantse Zweden veroveren de stad.

1648_In de Vrede van Münster en Osnabrück komt het bisdom Minden bij Pruisen. De laatste bisschop verlaat Minden, het bisdom wordt verder bestuurd door het gemengd-confessionele domkapittel.

De barokke dom (1648/70-1945)

Net als bij de gotische kathedralen uit de middeleeuwen slaagde de katholieke kerk er met de barok in om een weersterste poging om een pan-Europese architectuurstijl te creëren: in Zuid-Duitsland ontstonden in de 16e en 17e eeuw prachtige barokkerken, in het protestantse noorden werd de stijl ten minste gedeeltelijk overgenomen.

Terwijl de kerken nog strenden voor het 'zuivere' geloof, verspreidde de filosofie van de Verlichting zich in de 18e eeuw. De macht van de rede maakte de opkomst van de wetenschap en de industriële revolutie in de 19e eeuw mogelijk. Maar ze leidde ook tot een dramatische ontkerkelijking en secularisering van de samenleving, wat de weg vrijmaakte voor de massale ideologieën van de 20e eeuw: het communisme en het nationaalsocialisme.

CHRONOLOGIE

1648_Hoewel Minden een protestantse stad was geworden, werd het domkapittel in de Vrede van Westfalen niet ontbonden. Het bestond uit katholieke en protestantse domheren.

1656_Het romaans-gotische altaar van Minden – 'Gouden Tafel' genaamd – wordt vervangen door een barokaltaar, dat tot de verwoesting in 1945 het koor vormde.

1806_In het kader van de Napoleontische oorlogen bezetten de Fransen de stad. St. Simeon wordt een ziekenhuis, St. Mauritius en St. Johannes worden magazijnen.

1810_Opheffing van het domkapittel.

1821_Paus Pius VII voegt het voormalige bisdom Minden toe aan het bisdom Paderborn. De bisschoppelijke troon wordt uit de dom verwijderd. Het bisdom Minden wordt opgeheven.

1847_Opening van de spoorlijn Keulen-Minden. De industriële ontwikkeling van het omliggende gebied volgt op de aanleg van de spoorverbinding.

13 mei 1859_Paus Pius IX verheft de kathedraal van Minden tot proosdijkerk.

1892-1896_Bouw van het Kaiser-Wilhelm-monument aan de Porta Westfalica.

1939-1945_Tweede Wereldoorlog. Vernietiging van grote delen van de stad en de dom door geallieerde militairen kort voor het einde van de oorlog.

Vernietiging en wederopbouw (1945-1957)

Al in december 1944 hadden de geallieerde strijdkrachten een grote bombardement op Minden uitgevoerd en grote vernielingen aangericht. Op 28 maart 1945 vond het laatste bombardement plaats, dat aanvankelijk gericht was op het waterwegknooppunt. Toen vielen de bommen vooral op de benedenstad. Het historische stadhuis en de dom werden bijna volledig verwoest. Gezien deze verwoesting was het moeilijk om in een nieuw begin te geloven.

Maar al snel was het zaak om snel de wederopbouw in gang te zetten. te leiden. Zo verrees vooral het stadhuis en de dom uit de ruïnes. Al in 1957 kon het werk met de herinwijding van de dom een eerste voltooiing vinden.

De "nieuwe" dom werd ontworpen als een replica van de vroeggotische hallenkerk uit 1270/1290, waarbij talrijke stijlcorrecties werden aangebracht door de Berlijnse architect Werner March, die in die tijd in Minden woonde.

CHRONOLOGIE

28 maart 1945_Een bijzonder zware bombardement op het centrum van Minden leidt – slechts vijf dagen voordat de geallieerde troepen de stad bereiken – tot de verwoesting van de dom, het historische stadhuis en talrijke andere gebouwen.

1946_Oprichting van de Dombau-Verein Minden als interconfessionele vereniging, die tot taak had de wederopbouw van de kathedraal financieel te ondersteunen. Nog steeds is de Dombau-Verein actief onder het motto "Dom en Domschatz Minden – Behouden. Vormgeven. Bevorderen."

1948_Uit het geborgene brons van de verwoeste klokken worden vijf nieuwe klokken gegoten.

1950_Feest ter gelegenheid van de voltooiing van de herbouwde westelijke vleugel en inwijding van de klokken.

1953_Feest ter gelegenheid van de voltooiing van het herstelde schip.

1954_Ontdekking van de waardevolle fresco's uit de 13e eeuw op de voorste rechter kruisboogpilaar. Al in 1939 werd het bovenste deel van de fresco blootgelegd.

Vervolg op de volgende pagina

Werner March

Na het bombardement in maart 1945 was Minden slechts een puinhoop. Ook het historische stadhuis aan de markt en de meer dan 1000 jaar oude dom waren verwoest. Na het einde van de Tweede Wereldoorlog werd de stad een Britse bezettingszone.

De wil om Minden te herbouwen had vooral betrekking op het stadhuis en de dom. Op dat moment woonde er een man in Minden die naast Albert Speer een van de belangrijkste architecten onder Adolf Hitler was: Werner March, geboren in 1894. Zijn bekendste bouwwerk is het Olympisch Stadion in Berlijn.

In 1925 vestigde March zich als zelfstandig architect. Een van zijn eerste grote successen was het bekroonde wedstrijdontwerp voor het "Deutsche Sportforum", dat hij vanaf 1927 in een groot aantal afzonderlijke bouwfasen uitvoerde.

Het Duitse Sportforum werd vanaf 1933 opgenomen in het concept van het Reichssportfeld met het Olympisch Stadion, waarbij Werner March samenwerkte met Albert Speer. March ontwierp ook het Olympisch Dorp in Berlijn en residenties voor hoge

machthebbers van de nationaal-socialisten. Zo ontwierp hij in 1933 voor Hermann Göring het landgoed Carinhall in de Schorfheide ten noorden van Berlijn.

Op 1 mei 1933 trad hij toe tot de NSDAP en werd hij lid van het organisatiecomité voor de Olympische Spelen van 1936 in Berlijn. In het Olympische jaar 1936 kreeg March van Adolf Hitler de titel van professor en werd hij benoemd tot lid van de Academies voor Schone Kunsten in Berlijn en München.

Na de oorlog woonde en werkte Werner March aanvankelijk in Minden. In Berlijn waren zijn huis en zijn atelier verwoest. Hij leidde de wederopbouw van de dom van Minden. en het historische stadhuis van Minden. Hij zette zich in om de kathedraal, die recentelijk een barokke inrichting had gekregen, weer zijn oorspronkelijke vroeggotische uiterlijk terug te geven. Tegen het einde van zijn werkzaamheden in de stad aan de Weser zou March ruzie hebben gekregen met de stadsbestuurders.

In 1973 kende de stad Minden hem de erepenning toe. March stierf in 1976 in Berlijn-Dahlem.

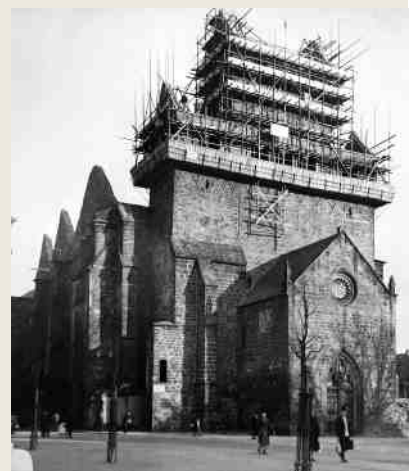

Werner March

1957_Inbouw van de door professor Vinzenz Pieper en professor Anton Wendling ontworpen ramen.

29 juni 1957_Op het feest van Petrus en Paulus wordt de dom opnieuw ingewijd door de toenmalige aartsbisschop Dr. Lorenz Jaeger.

De dom (1957- heden)

De wederopbouw was met de inwijding van de dom in 1957 nog lang niet voltooid. Tot in de jaren 1990 moest men genoeg nemen met een provisorisch klokkenspel en een inferieur orgel.

Bovendien had men uit geldgebrek afgezien van een kruisboog, die van 1270 tot 1945 deel uitmaakte van het beeld van de dom en de stad. Eind 2011 ging de langverwachte wens van de gemeente voor een nieuwe gotische kruiselingse toren in vervulling.

CHRONOLOGIE

1962-1965_Het Tweede Vaticaans Concilie hervormt de liturgie van de heilige mis.

1972_Herinrichting van het altaargedeeelte volgens de voorschriften van het Tweede Vaticaans Concilie: het altaar wordt verplaatst naar de kruising, waardoor de priester dichterbij de gemeente staat en naar de gelovigen is gekeerd wanneer hij de mis viert.

1987_Start van een tien jaar durende restauratie van de buitenkant van de dom.

1994_Acht nieuwe klokken worden in het westelijke deel van de dom opgehangen.

1994_Herinrichting van de priesterstoel met sierhekwerk in de kruisbeuk en inrichting van een weekdagkerk in het hoogkoor.

1996_Installatie van een nieuw orgel van de firma Kuhn uit Zwitserland met 62 registers voor de zogenaamde keizerloge.

2002_De replica van de gouden tafel wordt in het hoogkoor geplaatst.

2009_Inwijding van de aanbiddingskapel in de oude sacristie.

2011_Bouw van de nieuwe kruisboog met vijf extra klokken. Met nu in totaal 13 klokken beschikt de dom van Minden over het meest uitgebreide klokkenluidwerk van Noordrijn-Westfalen.

2025_Herinrichting van het hoogkoor met nieuwe koorstoelen, onderbouw van de gouden tafel van graniet met de schrijn van de heilige Sophie (de vijfde ijsheilige) en een doopvont.

Kruisboog

Het was een enorme uitdaging voor zowel de ingenieurs als de bouwvakkers.

Het project "Kruisboog met klokken", waarmee in september 2011 in de dakconstructie van de kathedraal van Minden werd begonnen, was uniek in Duitsland. Bijna zes decennia na de herinwijding van de kathedraal ging de wens van de domgemeente in vervulling en was de kathedraal met de kruisboog weer compleet.

De deelstaat Noordrijn-Westfalen was verantwoordelijk voor de wederopbouw van de kruisboog. De deelstaat is verantwoordelijk voor het kerkpatronaat van de dom en dus ook voor het onderhoud en voor projecten zoals dit bijzondere bouwproject. Deze toren boven de koepel, op het snijpunt van het langschip en het transept van de dom, was namelijk eeuwenlang een vast onderdeel van het imposante kerkgebouw, totdat de kathedraal in maart 1945 door geallieerde bommenwerpers werd verwoest.

De toren steekt 24 meter boven de daknok uit en is aan de top even hoog als de dakruiter van het westelijke gebouw. Het geheel van staal met zijn koperen bekleding en vijf klokken weegt bijna 110 ton.

In een wirwar van verstevigingen van de dakconstructie moesten de bouwvakkers op een zeer kleine ruimte de onderconstructie voor de kruiselingse toren inbouwen. De bouwdeskundigen hadden vele malen berekend hoe groot de belastbaarheid van de muren en pijlers van de dom is, wat het effect is van het luiden van de klokken en hoe het machtige stalen frame, dat op vier plaatsen op bruglagers werd geplaatst, in de toren kon worden aangebracht. Een meesterlijke prestatie van alle betrokkenen.

Nadat de onderconstructie met haar vier spinpoten onder uiterst moeilijke omstandigheden was geïnstalleerd, werd eerst een beschermende bak in de vorm van een kruis geplaatst, die in geval van brand vallende delen moet opvangen en zo de dombouw moet beschermen. Zo kon een ramp worden voorkomen zoals die zich in april 2019 in Parijs voordeed, toen de 19e-eeuwse kruisboog van de Notre-Dame tijdens een grote brand in het schip van de negenhonderd jaar oude kerk instortte en deze bijna volledig verwoestte.

Eind 2011 werd de kruisboog voltooid en werden de vijf klokken die erin luiden ingewijd.

Klokken

Samen met een groot deel van de bouwkundige structuur van de kathedraal van Minden is ook het middeleeuwse klokkenluid uit de 13e en 14e eeuw, dat uit tien klokken bestond en als een van de mooiste Duitse klokkenspielen werd beschouwd, viel ten prooi aan de bommen van de Tweede Wereldoorlog.

Na de herbouw kreeg de dom eerst een tijdelijk klokkenluid van vijf klokken. Vanaf 1994 konden acht nieuwe klokken, die gelijkwaardig waren aan het middeleeuwse klokkenluid, vervaardigd door de klokkengieterij Mark in Brockscheid, gewijd en in het westelijke deel van de dom opgehangen.

De zwaarste klok, met een gewicht van 5,5 ton, kreeg de naam "Frieden Christi" (Vrede van Christus), de andere heten "Maria", "Petrus", "Gorgonius", "Magdalena", "Herkumbert", "Franziskus" en "Pauline" (van Mallinck-rodt). Hedendaagse kunstenaars hebben de klokken voorzien van reliëfs en inscripties.

Na de herbouw van de kruiselingse toren in 2011 konden vijf extra klokken worden gewijd en daar worden geplaatst. Ze zijn ook door de firma Mark vervaardigd en dragen de namen van heiligen en zaligen uit de nieuwere tijd: "Rupert Mayer" (1876-1945), "Maria Faustyna Kowalska" (1905-1938), "Nikolaus Groß" (1898-1945), "Adolf Kolping" (1813-1865) en "Edith Stein" (1891-1942).

Met de acht klokken in de westelijke toren heeft de kathedraal van Minden nu 13 klokken en daarmee het meest uitgebreide klokkenluid van Noordrijn-Westfalen.

Een kerkkruis boven de stad

Toen Minden, gesticht rond 800 n.Chr., groeide en de dom niet meer voldoende was om alle gelovigen te huisvesten, gaven de domgeestelijken opdracht tot de bouw van meer kerken.

Met name in de twee eeuwen van 1000 tot 1200

n.Chr. realiseerden de stedenbouwkundigen – in de middeleeuwen waren dat de bisschoppen – het idee om meer kerken te bouwen die samen een kruis vormden.

In het midden van het "kerkkruis" stond en staat de dom – gesymboliseerd door het kruis van Minden. Alle andere kerkgebouwen zijn vanuit de dom [1] ontstaan.

- De westelijke dwarsbalk van het kruis wordt gevormd door de Sint-Maartenskerk [2], die bisschop Sigebert in 1029 heeft gesticht.
- De oostelijke dwarsbalk wijst naar de Sint-Johanneskerk,

[3] die tussen 1185 en 1206 door bisschop Thietmar werd gebouwd.

- De noordelijke dwarsbalk wijst naar de Sint-Mariakerk [4]. In de 12e eeuw bood deze kerk onderdak aan de benedictinessen.
- De zuidelijke dwarsbalk wijst naar de Sint-Simeoniskerk [5], die in 1207 werd gesticht door een uit Trier afkomstige domdeken

en gewijd aan de heilige Simeon, die in Trier als martelaar stierf.

De dom is ongetwijfeld het hart van de stad Minden en het gebouw met de grootste kunsthistorische betekenis. Maar het loont de moeite om op ontdekkingsstocht te gaan. Ook de andere kerken in Minden zijn tijdens de kernuren geopend.

Klooster en kerk St. Mauritius

In 1042 stichtte de heilige bisschop Bruno van Waldeck (Bruno van Minden) uit het geslacht van Merseburg het benedictijnenklooster St. Mauritius op een eiland in de Weser (ongeveer ter hoogte van het huidige station van Minden) om de doorwaadbare plaats over de rivier te beveiligen. Het was een van de vroegste nederzettingen op de rechteroever van de Weser en diende als kiemcel van de huidige wijk "Rechtes Weserufer". Het klooster was in die tijd ook verantwoordelijk voor de veerdienst op de Weser.

Bruno was eerder door bisschop Godehard van Hildesheim tot priester gewijd. Hij was domheer in Magdeburg, hofkapelaan van Konrad II, en werd in 1037 voor de poorten van Milaan tot bisschop gewijd door de aartsbisschop van Keulen, Hermann II, tot wiens kerkprovincie het bisdom Minden toen behoorde.

Vanaf ongeveer 1353 wonnen de monniken klei op het kloosterterrein voor de productie van bakstenen – een van de vroegste getuigenissen

stedelijke steenproductie in de regio. Omdat de oorspronkelijke locatie onveilig was door overstromingen en aanvallen, met name door de vorst van Schaumburg, werd het kloostercomplex in 1434 verplaatst naar hoger gelegen terrein dat eigendom was van de bisschop, direct naast de Simeoniskerk. St. Simeonis werd in 1214 gesticht als filiaal van St. Martini. De kerk fungeerde tijdelijk tegelijkertijd als parochie- en kloosterkerk.

Vanaf 1464 ontstond op deze locatie een zelfstandige kloosterkerk: de Mauritiuskirche werd in 1475 ingewijd en het jaar daarop werden de stoffelijke resten van bisschop Bruno in een plechtige processie naar deze kerk overgebracht.

Tussen 1450 en 1520 beleefde het klooster St. Mauritius door de toetreding tot de Bursfelder Congregatie een hervormingsfase en een spirituele opleving. Desondanks werden het klooster en de kerk tijdens de Reformatie meerdere malen bedreigd: monniken vluchtten rond 1529 naar Rinteln,

later terug, maar moesten in 1572 opnieuw vertrekken. In 1697 werd het klooster overgebracht naar het benedictijnenklooster Huysburg bij Halberstadt, bleef bekend als priorij en bleef bestaan tot de definitieve ontbinding in 1810 bij decreet van koning Jérôme.

Na de opheffing werd de kerk ontheiligd. Ze deed ongeveer 140 jaar dienst als paardenstal, militair hospitaal of soldatenmagazijn.

Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog lag de dom van Minden in puin. De katholieke gemeenschap, versterkt door teruggekeerde en verdrevenen, maakte aanvankelijk gebruik van de Simeoniskirche. Omdat er te weinig ruimte was, verhuurde de staat in 1950 de voormalige kloosterkerk aan de domgemeente. Vanaf 1950 werden daar regelmatig katholieke diensten gehouden. In 1958 werd St. Mauritius tot parochievicarie verheven en in 1967 werd het verkocht aan de domgemeente.

De katholieke Sint-Mauritiuskerk vormt samen met de protestantse

De Simeoniskirche is een vrijwel uniek dubbelkerkcomplex. De klokken van de Simeoniskirche luiden ook voor de kerkdiensten van St. Mauritius. St. Simeonis, de enige parochiekerk die door het klooster in beslag werd genomen, biedt ongeveer 500 jaar later gastvrijheid aan katholieken.

De kerk is een tweeschipige kerk met een lang koor, waarvan de romaans-gotische architectuur doet denken aan de kloosterbouw in Minden rond 1475.

Het totale terrein is gegroepeerd rond de Pauline-von-Mal-linckrodt-Platz, genoemd naar de stichteres van de "Zusters van de Christelijke Liefde", die in Minden werd geboren en in 1985 zalig werd verklaard.

Sinds 2018 bevindt zich in de kruisgang van de kerk een columbarium voor urnbegrafenissen.

Sinds 2025 wordt de Sint-Mauritiuskerk gebruikt door een Grieks-orthodoxe gemeente.

Domschat Minden

Ontdek christelijke kunstschaten uit elf eeuwen – zo luidt de titel van de tentoonstelling van de Domschat Minden, die te bezichtigen is op Kleiner Domhof 24.

Sinds 2017 worden op een oppervlakte van ongeveer 450 vierkante meter de expositiestukken getoond die door gerenommeerde kunsthistorici worden beschouwd als een van de belangrijkste collecties sacrale kunst in Duitsland. Het grootste deel van de Domschat Minden is al sinds het midden van de 17e eeuw gedocumenteerd.

Met twee gerenommeerde museumarchitecten werden ontwerpers gevonden die bijzondere architectonische accenten hebben aangebracht voor de Domschat Minden. Zo ontstond op slechts enkele meters afstand van de meer dan 1000 jaar oude dom een modern, vrijstaand gebouw van drie verdiepingen, dat nieuwsgierig maakt naar wat er binnen te zien is.

Drie grote ramen op de eerste verdieping van de tentoonstelling bieden uitzicht op de Kleine Domhof met het stadhuis uit de jaren 70 en het imposante kerkgebouw.

Bovendien creëren de brede openingen een visueel verband tussen het tentoongestelde object en de plaats waar het is gevonden, zoals de miniatuurkelk met pateen uit

de 11e eeuw, die bij opgravingen in een bisschopsgraf in de dom zijn gevonden.

Tegelijkertijd bieden de ramen in de lichte aluminium gevel vanuit de Domhof vrij zicht op de binnenkant van de schatkamer op de goudglanzende troonende Madonna met kind uit de 13e eeuw. En wie goed kijkt, ontdekt ook het beroemde kruis van Minden, dat rond 1120 werd gemaakt in de kunstsmederij van monnik Rogerus in het klooster Helmarshausen bij Bad Karlshafen. Gelovigen en kunsthistorisch geïnteresseerden uit de hele wereld reizen naar Minden om dit bronzen kruisbeeld te bekijken.

Terwijl in het kruisgewelf van de dom van Minden een kopie van dit romaanse kruis hangt, is aan het origineel in de domschat een eigen 'ruimte in de ruimte' gewijd. Met het beeld van Christus hebben bezoekers de mogelijkheid om in zichzelf te keren. Ze kijken daarbij naar een Jezus die levend wordt afgebeeld als overwinnaar van het kwaad, gesymboliseerd door een draak. Zo vormt het kruisbeeld, het beroemdste object uit de collectie, het centrale punt van dit tentoonstellingsgedeelte, dat gewijd is aan de betekenis van relikwieën.

- 1 Mindener Kreuz
- 2 Petrischrein
- 3 Löwenaquamanile

quien en reliekschrijnen, maar ook aan kruisen en de verering van Maria. De selectie van de tentoongestelde stukken voor de vernieuwde domschat werd gemaakt in samenwerking met internationaal bekende kunsthistorici, waarbij 14 kostbaarheden als "uitmuntend" werden beoordeeld. Als de domschat op de juiste manier wordt gepresenteerd, zal deze volgens de kunsthistorici net zo indrukwekkend zijn als de schatkamers van de dom van Halberstadt of de werelderfgoedlocatie Stiftskirche St. Servatius in Quedlinburg. Kunsthistorici ervan overtuigd. De domparochie van Minden als opdrachtgever en de overconfessionele Dombau-Ver- een Minden als financier volgden bij de realisatie van de nieuwe schatkamer het advies op.

Zo concentreert de tentoonstelling zich in het eerste hoofdedeelte op deze kostbaarheden en geeft ze hen de nodige ruimte, zodat bezoekers de tentoongestelde stukken in hun geheel kunnen bekijken. Een beslissing die de gasten in in de ban houdt. Centraal hier de petrischrijn uit de 11e eeuw of de leeuwenaquamanile, die Hendrik de Leeuw in 1168 ter gelegenheid van zijn huwelijk met Mathilde van Engeland in de kathedraal van Minden als geschenk voor de bisschop meebracht.

Maar ook het

Hedwigsglas uit de 12e eeuw, van Fatimidische oorsprong en vervaardigd in Syrië of Egypte. De heilige Hedwig, beschermheilige van Polen en Silezië, die zich inzette voor de armen en rond 1200 kloosters en kerken stichtte, zou uit dit glas hebben gedronken.

Van bijzonder belang in dit deel van de tentoonstelling is ook het "sprekende reliekschrijn", het armrelikschrijn van de heilige Margaretha, dat vanwege zijn vorm verwijst naar het soort relikwie en al in een document uit 1071 wordt genoemd. De zogenaamde "Staufische platen" uit het vroege 13e eeuw zijn waarschijnlijk onderdeel geweest van een troon of lessenaar. Deze unieke, uit eikenhout gesneden kastelementen tonen een figuratieve vechtsce, bloemmotieven en bandversieringen.

Op de tweede verdieping – geïnspireerd op een sacristie – komt de bezoeker eerst een preekkrans uit de 16e eeuw tegen, met een Romeinse camee uit de 1e eeuw

- 4 Troonende Madonna
- 5 Hedwigsglas
- 6 Messenboek Mindener Missale
- 7 Petrus-buste
- 8 Zonnesmonstrans

met de beeltenis van keizer Nero. Kelken en pateen uit de 14e tot 18e eeuw tonen het kunstzinnige werk van de ateliers waar ze zijn vervaardigd. De kelk behoort tot de oudste en belangrijkste gebruiksvoorwerpen bij de eucharistie. Nog steeds worden sommige van deze vaten door de priesters van de domgemeente gebruikt bij kerkdiensten op speciale kerkelijke feestdagen.

Bepalend voor de ruimte zijn echter ook twee kazuifelkruisen uit de late 15e eeuw. Deze kruisen zijn versierd met bijzonder indrukwekkende figuren, uitgevoerd in hoog reliëfborduurwerk. Ze waren op de achterkant van het priestergewaad genaaid en vertelden met hun afbeeldingen onder andere over de kruisiging Christus.

800 van Karel de Grote na de kerstening van Saksen, was het belangrijke bisdom Minden tot 1648 bisschopszetel. Talrijke branden en plunderingen in de middeleeuwen en de bijna volledige verwoesting van de dom door een bombardement aan het einde van de Tweede Wereldoorlog zorgden ervoor dat er vrijwel geen bisschoppelijke insignes meer in de voormalige bisschopsstad te vinden waren. Daar kwam verandering in door de schenking van de hulpbisschop van Paderborn, dr. Paul Nordhues.

- 9 Relikwieënbeeld Laurentius
- 10 Magdalena-buste
- 11 Boekomslag
Evangelistarium Ivoor
- 12 Amrelikwieën van de heilige
Margaretha

in 1990, die nauw verbonden was met de domgemeente en haar zijn insignes naliet. Zo toont de Domschat Minden in een aparte tentoonstellingsruimte een deel van deze bisschoppelijke uitrusting, waaronder de bisschopsstaf, het borstkruis, de bisschopsring en de conciliering, die paus Paulus VI in 1965 aan het einde van het Tweede Vaticaans Concilie in het Vaticaan had overhandigd aan hulpbisschop Nordhues, die aan het concilie had deelgenomen.

De donkere periode van de Tweede Wereldoorlog komt tot leven in de verduisterde ruimte aan het einde van de tentoonstelling. Hier worden voorwerpen getoond die zwaar beschadigd zijn geraakt door de brand in de dom, waar de domschat tijdens de oorlog was opgeslagen, na een bombardement in maart 1945. Daartoe behoren de boekomslag uit de 15e eeuw met een ivoren plaat uit de Karolingische tijd (rond 860) en het evangelieboek van perkament uit de 9e eeuw.

Domschat Minden met pelgrimsbureau
Sigwardweg Kleiner Domhof 24 | 32423 Minden
Openingstijden:
Dinsdag t/m zondag, 10.00 tot 12.30 uur en 14.00 tot 16.30 uur.
Informatie en reserveringen voor rondleidingen:
Telefoon: (05 71) 9 41 99-000
E-mail: besucherservice@domschat-minden.de
www.domschat-minden.de

De Domschat Minden is toegankelijk voor mindervaliden.

Domschat
Minden – de app
Verkrijgbaar
Apple Store en
in de Google Play
Store

„*Sum quod eram, nec eram quod sum*”
[„Ik ben wie ik was, maar was niet wie
ik ben” | Bisschop Sigward]

Bedevaart op de Sigwardsweg

Sinds 2009 nodigt de toeristische en spirituele wandelroute "Sigwardsweg" uit tot pelgrimeren. De route is vernoemd naar de bisschop Sigward van Minden en voert in tien etappes over ongeveer 170 kilometer door het gebied van het oude bisdom Minden in het Mindener en Schaumburger Land.

Van domschüler tot bisschop en keizerlijk adviseur. Zo kan het leven van bisschop Sigward kort worden samengevat. Hij was de 25e bisschop van Minden en bekleedde zijn ambt van 1120 tot 1140.

Sigward stamde uit de hoge Saksische adel. Zijn familie was verwant aan de graven van Schaumburg-Holstein en bezat landerijen ten westen van Minden, tussen de Weser en de Leine. Tot het bezit behoorde ook het voorwerk Idensen in het Deister-voorland ten zuiden van het Steinhuder Meer.

De Sigwardsweg is geen historisch overgeleverde reisroute van de bisschop. Welke route hij precies nam naar zijn zomerverblijf in Idensen is niet bekend.

Maar er zijn vermoedens: waarschijnlijk combineerde hij de reis naar Idensen en terug met een bezoek aan gemeenten en invloedrijke personen in het bisdom. En de keuze van de reisroute zal afhankelijk zijn geweest van het weer.

De huidige pelgrimsroute loopt langs de belangrijkste historische bezienswaardigheden van de regio. Er zijn twee bijzondere plaatsen die als bestemming kunnen worden bereikt. Beide plaatsen zijn verbonden door het denken en werk van bisschop Sigward, die van cruciaal belang was voor het toenmalige bisdom Minden. Hij woonde en werkte in de voormalige bisschoppelijke zetel in Minden.

De kathedraal van Minden is een geschikte startplaats voor de pelgrimsroute. In het kleine dorpje Idensen, net buiten Hannover, bouwde bisschop Sigward in 1134 een eigen kerk en grafkerk, die hij versierde met de kostbaarste middeleeuwse fresco's die vandaag de dag in Midden-Europa te vinden zijn.

De Sigwardsweg kan als rondwandeling worden afgelegd. Als alternatief is het mogelijk om de route op te splitsen in een ongeveer 78 kilometer lange zuidelijke route (Minden – Bückeburg – Porta Westfalica – Bad Nenndorf – Idensen) en een ongeveer 90 kilometer lange noordelijke route (Idensen – Loccum – Stolzenau – Petershagen – Minden). De noordelijke route loopt voornamelijk door het vlakke Wesertal. De zuidelijke route is bergachtiger en loopt grotendeels door het middelgebergte Wiehengebirge, Wesergebirge en Bückeberge.

De "Pilgerführer Sigwardsweg" (pelgrimsgids Sigwardsweg), verkrijgbaar bij het pelgrimsbureau in de Domschatz Minden, geeft uitgebreide informatie over de route, praktische tips en interessante achtergrondinformatie over de route.

Pelgrimsbureau Sigwardsweg in de Domschatz Minden
Kleiner Domhof 24 | 32423 Minden
Telefoon: (05 71) 9 41 99-001
E-mail: pilgerbuero@domschatz-minden.de

Openingstijden:
Dinsdag t/m zondag, 10.00 tot 12.30 uur en 14.00 tot 16.30 uur.

Internet:

- www.muehlenkreis.de/Erleben-Entdecken/Bewegen/Sigwardsweg/
- www.domschatz-minden.de/pilgerbuero

Het pelgrimsbureau Sigwardsweg wordt beheerd door de interkerkelijke vereniging Dombau-Verein Minden e.V. in nauwe samenwerking met het district Minden-Lübbecke en het evangelische kerkdistrict Minden.

Dom van Minden Pastorale
vereniging Mindener Land Großer
Domhof 10
32423 Minden
Telefoon: (05 71) 837 64-100
E-mail: pfarrbuero@dom-minden.de Internet:
www.dom-minden.de

Colofon en uitgever:
Dombau-Verein Minden e.V.
Hans-Jürgen Amtage | Bestuur (V.i.S.d.P.)
Kleiner Domhof 24
32423 Minden
Telefoon: (05 71) 941 99-009
E-mail: vorstand@dombauverein-minden.de Internet:
www.dombauverein-minden.de

Tekst:
Hans-Jürgen Amtage, Roland Falkenhahn, Paul Jakobi (†),
Andreas Kresse, Annemarie Lux, Peter Wagner

Foto's:
Hans-Jürgen Amtage, archief Dombau-Verein Minden, Klaus von Kassel,
Alexander Lehn, Martina Lorenz, Mindener Museum – collectie
Horst Grätz, Christian Schwier, Arnold Weigelt (†)

Ontwerp:
etageeins – Creatief platform voor grafisch ontwerp, reclame +
webdesign Martina Lorenz
Alte Kirchstraße 11
32423 Minden
Telefoon: (05 71) 973 04 90
E-mail: info@etageeins.de
Internet: www.etageeins.de

Drukwerk:
Peter Druck und Service
Düsterhorst 6
32479 Hille
Telefoon: (057 03) 787 04 71
E-mail: service@peter-druckerei.de
Internet: www.peter-druckerei.de

2e uitgebreide druk 2026
ISBN: 978-3-00-081739-7

*Heeft u correcties, suggesties of verbeteringen voor deze
domeids? Schrijf ons dan: domfuehrer@dombauverein-
minden.de*